

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін
та фізичної підготовки**

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Психологія»
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 №8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 №1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 №8

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 10.08.2022 №1

Розробник: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Кошева Ю.В.

Рецензенти:

1. Викладач Кременчуцького національного університету ім.М.Остроградського, к.пед.наук, доц., доцент кафедри психології, педагогіки та філософії Сошенко С.М.
2. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, к.пед.н, викладач вищої категорії Кірюхіна М.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення навчальної дисципліни «Психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні, базові факти, закономірності психічного життя, механізми психіки, психічні явища, об'єктом — характеристики людської особистості, психічні процеси, стани і властивості.

Міждисциплінарні зв'язки: створення загальнотеоретичної бази для успішного вивчення теоретичних, практичних і прикладних навчальних курсів.

1. Мета та завдання навчально дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни: формування системи знань про психіку особистості; усвідомлення сутності механізмів психічних процесів станів, якостей особистості як підвалин її формування в процесі виховання, навчання та освіти.

1.2. Основними завданнями дисципліни: озброєння здобувачів такими здобутками сучасної психологічної науки, які б сприяли їх професійному становленню, самоактуалізації та самореалізації; засвоєння основних термінів та понять психології на рівні їх відтворення і тлумачення, збагачення ґрунтовними знаннями з основ психології особистості, психології емоційних, волевих та пізнавальних процесів, станів тощо.

1.3. Згідно з освітньо-професійною програмою здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- моральні та соціальні аспекти наукових досліджень;
- становлення і розвиток вітчизняної та зарубіжної психології;
- основні проблеми, що досліджуються загальною психологією;
- методи психології;
- основні закономірності та властивості психіки;
- основні галузі психологічної науки;
- структуру та закономірності виникнення та розвитку діяльності людини;
- основні властивості особистості;
- сучасні уявлення щодо здібностей особистості;
- чинники формування індивідуальності людини;
- структуру та закономірності функціонування емоційної сфери людини;
- сучасні уявлення щодо психічних станів людини;
- специфіку волевих процесів людини;

- основні пізнавальні процеси;
- структуру та закономірності функціонування інтелектуальної сфери людини;
вміти:
- вільно користуватися поняттями і категоріями, що розкривають суть предмета;
- порівнювати особливості психічних процесів на всіх рівнях тварин;
- аналізувати психологічно значущі ситуації та факти в професійній діяльності;
- вміло застосовувати методи дослідження закономірностей психіки;
- характеризувати психіку як єдине ціле, використовуючи різні показники життєдіяльності;
- прогнозувати наслідки впливу діяльності людини;
- визначати стратегію і тактику своєї поведінки в сучасних умовах;
- використовувати набутті знання з метою виконання професійних обов'язків.

1.4. Форма підсумкового контролю залік.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 годин/
1 кредит ECTS.

1.5. Програмні компетентності

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:	
Інтегральна компетентність	<p>ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК7.Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК12.Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК13.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ФК1.Здатність забезпечувати безпеку та економічну ефективність польотів повітряних суден (вертольотів).</p>
Програмні	ПРН1. Забезпечувати безпеку та економічну

результати навчання	<p>ефективність польотів повітряних суден.</p> <p>ПРН15.Дотримуватися принципів європейської демократії та поваги до прав громадян.</p> <p>ПРН16.Поєднувати особисті і суспільні інтереси.</p> <p>ПРН17.Дотримуватися вимог професійної етики.</p> <p>ПРН19.Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p> <p>ПРН20.Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
----------------------------	---

2.

Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема № 1. Виникнення психології як самостійної науки.

Психологія в межах філософії, античні філософи та середньовічні філософи про природу людини. Декарт, філософи нового часу про природу людини. Інтроекція, досягнення асоціанізму та природничих наук як умови виникнення психології як самостійної науки. Перші школи психології, лабораторія В.Вундта. Перші вітчизняні психологічні лабораторії.

Тема № 2. Психологія як сучасна наука у системі наук про людину.

Предмет, завдання, принципи сучасної психології. Місце психології в системі наук про людину. Структура сучасної психології. Структура загальної психології. Система методів психологічної науки. Спостереження та опитування як емпіричні методи психології. Експеримент, психодіагностичний метод, моделювання, метод аналізу продуктів діяльності як емпіричні методи психології

Тема № 3. Свідомість

Умови виникнення свідомості. Розвиток свідомості. Ознаки свідомості. Культурно-історична теорія Л.С. Виготського. Структура свідомості. Самосвідомість, розвиток самосвідомості.

Тема № 4. Несвідомі психічні процеси

Неусвідомлювані механізми та дії. Класифікація неусвідомлюваних процесів; концепція неусвідомлюваної настанови Д.М.Узнадзе. Первинні та вторинні автоматизми. Неусвідомлювані спонукачі свідомих дій. Неусвідомлювані психічні процеси за З.Фрейдом; поняття про несвідоме. Захисні психічні механізми витиснення та опору. Надсвідомі процеси. Співвідношення свідомих та надсвідомих процесів.

Тема № 5. Психологічна теорія діяльності

Особливості людської діяльності. спілкування, гра, навчання, праця. Діяльність та розвиток людини. Психологічна теорія діяльності за О.М. Леонт'євим. Структура діяльності. Поняття про зовнішню й внутрішню діяльність. Професійна діяльність. Особливості професійної діяльності ОВС. Поняття потреб, їх функції. Стадії формування та ознаки потреб. Класифікація потреб. Види потреб. Основні уявлення про потреби та мотиви особистості. Поняття мотивів. Характеристика та функції мотивів. Розвиток мотиваційної сфери. Механізми формування мотивів. Класифікації мотивів. Професійна мотивація. Основні види спрямованості. Свідомі та півсвідомі компоненти спрямованості. Інтереси. Світосприйняття. Настанови.

Тема № 6. Індивід, суб'єкт, особистість, індивідуальність.

Індивід як біосоціальне явище. Первинні та вторинні якості індивіда. Поняття суб'єкта діяльності. Визначення поняття "особистість" в вітчизняній та зарубіжній психології поняття про індивідуальність. Передумови формування індивідуальності. Якості особистості. Дослідження особистості в межах філософсько-літературного, клінічного та експериментального періодів. Вимоги до теорії особистості. Біогенетичний напрямок вивчення розвитку особистості. Соціогенетичний напрямок вивчення розвитку особистості. Психогенетичний напрямок вивчення розвитку особистості.

Тема № 7. Формування та розвиток особистості. Психологічна структура особистості.

Характеристика основних підходів до розвитку особистості в сучасній психології. Взаємозв'язок соціального та біологічного в особистості. Соціалізація та індивідуалізація як форми розвитку особистості. Сучасні концепції розвитку особистості за теоріями Е. Еріксона, Е. Фрома, О.М. Леонтьєва та ін.

Тема 8. Психологічна структура особистості.

Загальна характеристика особистості, що самоактуалізується. Процес персоналізації. Соціальні ролі. Поняття Я-Концепції. Структура й функції особистості. Я в структурі особистості. Самооцінка. Рівень домагань. Поняття про психологічну структуру особистості в роботах вітчизняних та зарубіжних психологів. Склад структури особистості в теоріях сучасних психологів. Концепція структури особистості за О.Г.Ковальовим. Концепція структури особистості за К.К.Платоновим. Структурний підхід О.М.Леонтьєва.

Тема № 9. Темперамент.

Темперамент як психодинамічна якість індивіду. Поняття про фізіологічну основу темпераменту. Характеристика основних типологій темпераменту. Психоаналітичні типології темпераменту. Гуморальні типології темпераменту. Конституційні типології темпераменту. Факторні типології

темпераменту. Біполярні типології темпераменту. Визначення якостей темпераменту за Б.М. Тепловим та В.М. Русаловим.

Тема № 10. Характер.

Особливості характеру як психічного феномена. Зв'язок темпераменту та характеру. Формування характеру. Структура характеру. Типології характеру в сучасній психології. Основні типи соціальних характерів за Е. Фромом. Маніпулятивні характери за типологією Е.Шострома. Психоаналітична концепція характеру. Модель індивідуальних характерів за К. Юнгом. Поняття про акцентуацію характеру. Класифікація акцентуацій характеру за К. Леонгардом. Класифікація акцентуацій характеру за О.Є. Лічко.

Тема № 11. Психічні пізнавальні процеси.

Відчуття як джерело пізнання. Виникнення відчуттів. Органи відчуттів. Сприйняття як пізнавальний процес. Відмінності сприйняття від відчуття.

Особливості уваги як пізнавального процесу. Властивості уваги. Функції уваги. Види уваги.

Пам'ять як пізнавальний процес. Процеси пам'яті. Класифікація видів пам'яті.

Мислення як пізнавальний процес. Необхідність виникнення мислення. Процеси мислення. Операції мислення. Види мислення.

Тема № 12. Загальна характеристика емоційної сфери

Визначення емоцій. Функції емоцій. Класифікація емоційних переживань. Позитивні та негативні емоції. Форми емоцій. Джерела емоцій.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2001. – 280 с.
2. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська,
3. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
3. Загальна психологія. / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
4. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. – К.: Наукова думка, 1996. – 190 с.
5. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
6. Клименко В. В. Психологія творчості.: Навчальний посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2006. – 480 с..
7. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.

8. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 630 с.
9. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової– К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 204 с.
10. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. 390 с.

Допоміжна

1. Роменець В. А. Психологія творчості: навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 288 с.
2. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
3. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
4. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 2000. – 190 с.
5. Цимбалюк І. М. Психологія. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.
6. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Професіонал, 2004. – 215 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Цифрова бібліотека України www.elib.org.ua
2. Освітній сайт www.osvita.org.ua
3. Студентська електронна бібліотека <http://chitalka.info>
4. Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська) <http://uk.wikipedia.org>
5. Сайт Книжкової палати України www.ukrbook.net
6. Електронна бібліотека www.lib.com.ua
7. Національна бібліотека України ім. Вернадського www.nbuv.gov.ua

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Контрольні питання, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття про психологію. Завдання та предмет психології.
2. Методи та принципи психології.
3. Етапи розвитку психології як науки.
4. Структура сучасної психології.
5. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні якості особистості.
6. Виникнення психології як самостійної науки.
7. Чинники виникнення психології як самостійної науки.
8. Лабораторія В. Вундта.

9. Перші школи психології.
10. Психіка як властивість живої матерії.
11. Подразливість та чутливість.
12. Основні функції психіки.
13. Розвиток психіки тварин.
14. Стадії та рівні розвитку психіки та поведінки тварин за теорією О.М. Леонтьєва та К.Е. Фабрі.
15. Характеристика стадії елементарної сенсорної психіки.
16. Характеристика стадії перцептивної психіки.
17. Характеристика інтелектуальної поведінки тварин.
18. Порівняльна характеристика активності людини і тварин.
19. Свідомість як найвищий рівень психічного відображення.
20. Культурно-історична концепція розвитку людини Л.С. Виготського.
21. Класифікація розвитку психіки людини за О.М. Леонтьєвим та Б.Г. Ананьєвим.
22. Роль праці в формуванні та розвитку особистості людини.
23. Форми розвитку психіки.
24. Структура свідомості.
25. Самосвідомість, розвиток самосвідомості.
26. Психологічна теорія діяльності О.М. Леонтьєва.
27. Розвиток діяльності людини в онтогенезі.
28. Предмет, мета та продукт діяльності.
29. Мотиви діяльності.
30. Мотиви та потреби людини.
31. Внутрішня та зовнішня діяльність.
32. Види діяльності.
33. Структура діяльності.
34. Характеристика спілкування як виду діяльності.
35. Характеристика гри як виду діяльності.
36. Характеристика навчання як виду діяльності.
37. Характеристика праці як виду діяльності.
38. Дія як центральний компонент діяльності.
39. Характеристика рухів, види рухів.
40. Поняття про операції, та їх особливості.
41. Психофізіологічні функції діяльності.
42. Рівні будови рухів за теорією М.О. Бернштейна.
43. Фізіологія рухів та фізіологія активності.
44. Механізми організації рухів за теорією М.О. Бернштейна.
45. Неусвідомлювані механізми свідомих дій.
46. Характеристика неусвідомлюваних автоматизмів свідомих дій.
47. Явище неусвідомлюваної настанови.
48. Неусвідомлювані побудники свідомих дій.
49. Фізіологічні основи психіки людини.
50. Взаємозв'язок психіки та мозку людини.
51. Концепція домінанти О.О. Ухтомського.

52. Концепція динамічної локалізації психічних функцій за О.Р. Лурія.
53. Поняття потреб, їх функції.
54. Стадії формування та ознаки потреб.
55. Класифікація потреб.
56. Види потреб.
57. Основні уявлення про потреби особистості.
58. Поняття мотивів.
59. Характеристика та функції мотивів.
60. Розвиток мотиваційної сфери.
61. Механізми формування мотивів
62. Класифікації мотивів.
63. Професійна мотивація.
64. Мотиваційні риси особистості.
65. Основні уявлення про мотиви особистості.
66. Спрямованість особистості.
67. Основні види спрямованості.
68. Свідомі та півсвідомі компоненти спрямованості.
69. Інтереси.
70. Світосприйняття.
71. Настанови.